

NHV-workshop droogtebestendigheid van watersystemen

MICHIEL PEZIJ, JANNEKE POWELS EN GÉ VAN DEN EERTWEGH

De NHV organiseerde op 14 februari 2023 in Utrecht een workshop gericht op de droogtebestendigheid van watersystemen. Tijdens de workshop werd ingegaan op mogelijke toetsing en normering van de droogtegevoeligheid van watersystemen. De middag werd ingeleid door twee inspirerende presentaties over de impact van droogte op watersystemen en hoe droogte momenteel verankerd is in het Nederlandse beleid. Uit de aansluitende discussie kwamen verschillende argumenten naar voren waarom toetsing en normering juist wel of niet nuttig en nodig zijn. Duidelijk werd dat over dit onderwerp het laatste woord nog niet is gesproken. Hieronder volgt een impressie van de middag.

Verslag

Inleiding

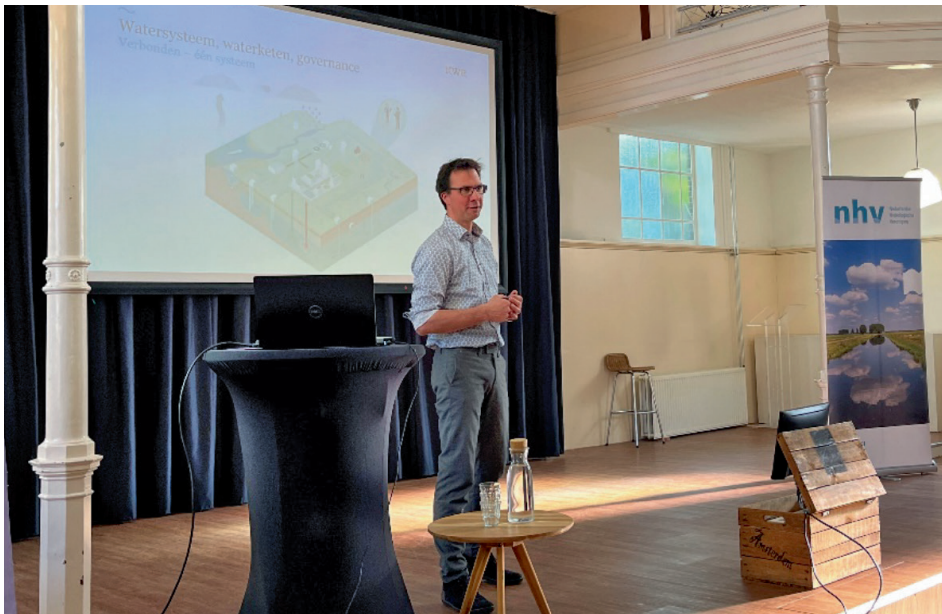
Op 14 februari jongstleden organiseerde de NHV op initiatief van Gé van den Eertwegh een workshop gericht op de droogtebestendigheid van watersystemen. Doel van de workshop was om te discussiëren met deelnemers over het wel of niet moeten implementeren van een watersysteemtoets voor droogtebestendigheid. Een gemêleerd gezelschap nam deel, afkomstig van waterschappen, provincies, Rijksoverheid, adviesbureaus, onderzoeksinstituten en universiteiten. De meer dan vijftig deelnemers werden met koffie en thee verwelkomd in de Boothstraat-kerk van de Zalen van Zeven in Utrecht.

Organisatoren Michiel Pezij en Janneke Pouwels openden namens het NHV-bestuur het programma, waarna Gé van den Eertwegh het voorzitterschap overnam. Gé introduceerde het onderwerp aan de hand van de welbekende NBW-toetsing voor wateroverlast. De NBW-toetsing is een standaard werkwijze opgesteld voor het toetsen van het watersysteem aan wateroverlastnormen. Deze werkwijze leidt ertoe dat regionale waterbeheerders hun watersystemen op een eenduidige en vergelijkbare wijze toetsen. Voor droogte hebben we nu niet een dergelijke werkwijze, noch normen om aan te kunnen toetsen. Belangrijk doel van deze workshop was om te polsen of er behoefte is aan een toetsingsmethodiek voor droogtebestendigheid en zo ja, hoe deze methodiek dan vorm te geven is.

Vervolgens introduceerde Gé twee sprekers die de deelnemers opwarmden voor de discussie: Ruud Bartholomeus (KWR) met een presentatie over de impact van droogte op watersystemen en Dolf Kern (Staf Deltacommissaris) met een presentatie over de huidige verankering van droogtebeleid in Nederland.

Impact van droogte op watersystemen

Ruud Bartholomeus startte zijn betoeg met de boodschap dat droogte een sluipmoordenaar is en daardoor grote impact op watersystemen heeft (Afbeelding 1). Naar verwachting gaan droge jaren als 2018, 2019, 2020 en 2022 vaker voorkomen, waardoor we vaker geconfronteerd zullen worden met de impact van extreme droogte. Naast een afnemend wateraanbod bij droogte neemt ook de watervraag sterk toe in droge perioden. Zo was in de zomer van 2018 een sterke toename van de watervraag voor beregening zichtbaar. Een belangrijke vraag die beantwoord moet worden is welk deel van het beschikbare grondwater duurzaam te gebruiken is. Daarnaast moet het watersysteem op een meer integrale manier worden benaderd volgens Ruud, dus onder andere ook met aandacht voor waterkwaliteit. Ruud eindigde zijn presentatie door te betogen dat er niet één specifieke partij is die verantwoordelijk is voor de droogteproblematiek. Elke partij, in dit geval de waterschappen, provincies, het Rijk, waterbedrijven, industrie en de land- en tuinbouw moet bijdragen aan de oplossing.

Afbeelding 1: Presentatie van Ruud Bartholomeus over de impact van droogte.

Huidige verankering van droogtebeleid in Nederland

Vervolgens nam Dolf Kern het woord over (Afbeelding 2). Hij gaf aan dat verankering van waterbeleid in Nederland sinds 2009 is vastgelegd in de Waterwet. De Waterwet vormt de basis voor normering van watersystemen, met name voor wateroverlastsituaties. De wet bevat een differentiatie naar landgebruik en functie. Zo zijn normen scherper voor bebouwd gebied dan voor gebieden met een agrarische functie. Droogte komt in de Waterwet terug in de vorm van de verdringingsreeks voor oppervlaktewater. Deze reeks geeft de mogelijkheid om in situaties met watertekorten functies te prioriteren en al dan niet van oppervlaktewater te voorzien. In recente jaren is er veel gewerkt aan het wetmatig proberen vast te leggen van droogtebeleid, wat onder andere resulteerde in het

instrument waterbeschikbaarheid. Dit instrument biedt echter in de praktijk te weinig richting en houvast voor beleid. Recentelijk is met de Kamerbrief 'Water en Bodem Sturend' van minister Harbers de rol van water bij ruimtelijke ordeningsvraagstukken opnieuw op de kaart gezet (november 2022). In deze Kamerbrief wordt voor het eerst gesproken over een ambitieniveau voor droogtebestendigheid: het hoofdwatersysteem dient weerbaar te zijn tegen een droogte die bij een scenario van grote klimaatverandering en sterke groei van economie en bevolking gemiddeld eens in de twintig jaar voorkomt. Daarmee hebben waterbeheerders een concreet handvat om hun beleid verder uit te werken. Van harde en duidelijke wetgeving is met de Kamerbrief echter nog geen sprake. Er doemen tegelijk veel vragen op: Hoe kan het droogtebeleid systematisch getoetst worden? Moeten er nationale doelen komen of regionaal worden gedifferentieerd? Dat vraagt om bestuurlijke keuzes. Met deze vragen werkt de Rijksoverheid beleid uit. Dolf sloot af door alle partijen in Nederland uit te nodigen om mee te denken over deze vragen.

Afbeelding 2: Presentatie van Dolf Kern over wetmatige verankering van droogtebeleid.

Discussie

Na de presentaties nodigen Gé van den Eertwegh en Sara Eeman de deelnemers uit om te reflecteren op de hoofdvraag: "Heeft het zin om een watersysteem te toetsen op droogtebestendigheid?" Er werd gebruikgemaakt van Mentimeter om vragen en stellingen aan de deelnemers voor te leggen (Afbeelding 3).

Effectief droogtebeleid is volgens het gros van de deelnemers mogelijk als er wetgeving aan ten grondslag ligt, net zoals het geval is bij wateroverlast en -veiligheid. Normering werd door veel aanwezigen gezien als een goed middel om waterbeheerders of -gebruikers te dwingen droogtmaatregelen te nemen. Een streefwaarde wordt vaak als te vrijblijvend gezien. De meeste deelnemers gaven aan dat er momenteel een on-

balans bestaat tussen normering van wateroverlast en droogte. De NBW-toetsing kan als voorbeeld gebruikt worden. Zo lijkt het een goed idee om droogtenormering afhankelijk te maken van de functie. Dat kan op twee manieren: kijken of het watersysteem voldoende robuust is om deze functie te realiseren. Of: kijken welke functies we kunnen realiseren op basis van de gewenste staat van het watersysteem. Deze tweede wijze sluit goed aan bij het concept 'Water en Bodem Sturend'.

Echter, droogte is misschien niet zo eenduidig te definiëren als wateroverlast. De deelnemers stelden hierover verschillende vragen: wat is nu een droogte die gemiddeld eens per twintig jaar voorkomt? Is de droogte meteorologisch of hydrologisch? En hoe werkt deze door op het watersysteem, landbouwgewassen, natuurlijke vegetatie? En op de scheepvaart, waterbedrijven en industrie?

Een andere belangrijke notie tijdens de discussie was dat je ook de normen voor wateroverlast opnieuw moet toetsen als je ook droogtenormen gaat hanteren. Wellicht is het beter om van (integrale) klimaatrobuustheid te spreken in plaats van bestendigheid van watersystemen tegen droogte en wateroverlast.

De discussie werd afgesloten met de vraag hoe nu verder te gaan. Een aantal deelnemers gaf aan direct aan de slag te willen en het nut van normering en toetsing in een aantal voorbeeldgebieden en -situaties te willen onderzoeken. Andere deelnemers hadden juist behoefte aan meer inzicht in droogteproblematiek door het vergroten van monitoring en het doen van meer onderzoek. Duidelijk werd dat over dit onderwerp het laatste woord nog lang niet is gesproken, zoals ook bleek tijdens de borrel.

We kijken met plezier terug op een interessante middag met veel inbreng van de deelnemers, waarvoor we onze dank uitspreken. We kijken uit naar het vervolg van de discussie in meerdere lopende en toekomstige projecten in Nederland. Op weg naar een klimaatrobuust watersysteem!

Afbeelding 3: De discussie werd geleid door Gé van den Eertwegh en Sara Eeman.

Auteurs

MICHIEL PEZIJ
HKV Lijn in Water
m.pezij@hkv.nl

JANNEKE POWELS
Deltares
janneke.pouwels@deltares.nl

GÉ VAN DEN EERTWEGH
KnowH2O
eertwegh@knowh2o.nl

